

POSTANOWIENIE

Dnia 10 lipca 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Gerard Bieniek (przewodniczący)

SSN Zbigniew Kwaśniewski (sprawozdawca)

SSN Barbara Myszka

w sprawie z powództwa W.(...) sp. z o.o. w W.

przeciwko V.(...) sp. z o.o. w P.

o zapłatę,

na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej w dniu 10 lipca 2008 r.,

na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 16 kwietnia 2008 r., sygn. akt I ACa (...),

"Czy nadawca może dochodzić od przewoźnika odszkodowania za szkodę spowodowaną opóźnieniem dostawy w sytuacji, gdy w ciągu 21 dni od postawienia towaru do dyspozycji odbiorcy nie zostało złożone pisemne zastrzeżenie, o którym mowa w art. 30 ust. 3 CMR?"

odmawia podjęcia uchwały.

Uzasadnienie

Powodowy nadawca przesyłki, nadanej do przewozu za międzynarodowym listem przewozowym CMR, dochodzi od pozwanego przewoźnika odszkodowania za szkodę spowodowaną opóźnieniem się przez pozwanego przewoźnika z wydaniem przesyłki rosyjskiemu odbiorcy.

Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo po uprzednim ustaleniu, że ładunek został nadany do przewozu w dniach 26-28 lipca 2006 r., a ostateczne jego

dostarczenie rosyjskiemu odbiorcy nastąpiło 15 marca 2007 r. Nadto Sąd ten ustalił, że powód dopiero w dniu 13 kwietnia 2007 r. nadał na pocztę pismo zawierające zastrzeżenie opóźnienia i żądanie naprawienia wyrządzonej nim szkody, czym uchybił terminowi wynikającemu z art. 30 ust. 3 Konwencji o umowie międzynarodowego przewozu drogowego towarów (CMR) sporządzonej w Genewie 19 maja 1956 r. (Dz. U. 1962, Nr 49, poz. 238 ze zm.) zwanej dalej „CMR”, w konsekwencji czego roszczenie powoda wygasło.

Przy rozpoznawaniu apelacji powoda od powyższego wyroku Sąd Apelacyjny powziął wątpliwości przedstawione w zagadnieniu prawnym, które przedstawił do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu postanowieniem z dnia 16 kwietnia 2008 r.

Sąd odwoławczy, po pozytywnym przesądzeniu legitymacji czynnej powoda do dochodzenia zgłoszonych w tej sprawie roszczeń, postawił pytanie kto jest uprawniony do złożenia pisemnego zastrzeżenia, o którym stanowi art. 30 ust. 3 CMR, po czym stwierdził, że w jego ocenie zastrzeżenie takie może złożyć każda osoba uprawniona, a bieg terminu do złożenia zastrzeżenia kończy się po 21 dniach od postawienia ładunku do dyspozycji odbiorcy. Sąd Apelacyjny uznał, że w 21 – dniowym okresie od dnia postawienia przesyłki do dyspozycji odbiorcy nie zostało złożone przewoźnikowi pisemne zastrzeżenie, o którym stanowi art. 30 ust. 3 CMR, a zarazem stwierdził, że pismo powoda z dnia 28 listopada 2006 r., nazwane reklamacją, wyczerpuje treść wspomnianego zastrzeżenia.

Z kolei Sąd odwoławczy uznał za okoliczność sporną między stronami czy w ogóle doszło do opóźnienia dostawy, a także uznał za sporne czy opóźnienie występowało już w dniu 28 listopada 2006 r., przy czym sporność tej ostatniej kwestii uznał za niewyluczającą potrzebę zadania pytania prawnego. Sąd Apelacyjny przyjął bowiem, że w razie opóźnienia dostawy osoba uprawniona może złożyć zastrzeżenie określone w art. 30 ust. 3 CMR także w okresie przed postawieniem towaru do dyspozycji odbiorcy, choć uznał równocześnie, że w odniesieniu do szkód wynikających z opóźnienia dostawy istotny jest okres od wykonania dostawy, ponieważ wcześniej nie można przyjąć założenia, że nastąpi jedynie opóźnienie dostawy, a możliwe są utrata lub uszkodzenie przesyłki, w przypadku których to szkód nie jest wymagane złożenie pisemnych zastrzeżeń pod rygorem wygaśnięcia roszczenia. Literalne brzmienie art. 30 ust. 3 CRM zdaje się więc - w ocenie Sądu Apelacyjnego - wskazywać na możliwość skutecznego złożenia zastrzeżeń dopiero po wykonaniu dostawy.

W obszernym piśmie procesowym z dnia 18 czerwca 2008 r. powód przedstawił pogłębioną argumentację prezentowanej tezy, że art. 30 ust. 3 CMR odnosi się tylko i wyłącznie do przypadków, gdy odbiorca występuje z roszczeniem wobec przewoźnika, a zatem przepis ten nie znajduje zastosowania do roszczeń dochodzonych przez nadawcę przesyłki. W razie niepodzielenia tej tezy powód popiera stanowisko Sądu Apelacyjnego, że zgłoszenie zastrzeżenia możliwe jest także przed terminem postawienia przesyłki do dyspozycji odbiorcy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przewidziana w art. 390 k.p.c. instytucja pytań prawnych ma w polskim procesie cywilnym bogatą tradycję oraz odgrywa dużą rolę w rozwoju jurysprudencji, jakkolwiek współcześnie, musi być stosowana ostrożnie i powściągliwie (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 1999 r., III CZP 62/98, OSNC 1999, nr 10, poz. 166). Trzeba także mieć na względzie, że samodzielne rozstrzyganie spraw oraz leżących u ich podłoża zagadnień faktycznych i prawnych jest podstawowym, niezbywalnym obowiązkiem sędziego, wypływającym z wykonywania powierzonej mu władzy sędziowskiej. Spośród wielu wypowiedzi Sądu Najwyższego w tej kwestii trzeba przypomnieć tezy wyroków z dnia 12 października 1994 r., II UR 8/94 (OSNAPUS 1995, nr 2, poz. 25) oraz z dnia 28 maja 1996 r., II UR 6/96 (OSNAPUS 1997, nr 2, poz. 26) stwierdzające, że Sąd Najwyższy może rozstrzygać przedstawione mu na podstawie art. 391 k.p.c. zagadnienie prawne tylko wówczas, gdy stan faktyczny - w zakresie objętym przedstawionym zagadnieniem - został ustalony lub jest niesporny.

To stanowisko trzeba uznać za w pełni uzasadnione w odniesieniu do formułowania i przedstawiania zagadnień dotyczących prawa materialnego, pozostaje bowiem poza wszelką dyskusją, że warunkiem prawidłowego doboru i zastosowania tego prawa jest uprzednie ustalenie stanu faktycznego. Mówiąc inaczej, zanim dojdzie do odtworzenia faktów stanowiących podłoże rozpoznawanej sprawy, dokonywanie subsumcji czy też rozwiązywanie problemów materialnoprawnych jest przedwczesne albo w ogóle niemożliwe (por. uzasadnienie uchwały SN z dnia 4 października 2002 r., III CZP 62/02, OSNC 2004, nr 1, poz. 7).

Zważyć bowiem należy, że przedmiotem zagadnienia prawnego, przedstawionego na podstawie art. 390 k.p.c. może być jedynie taka poważna wątpliwość prawna, której wyjaśnienie w formie uchwały jest niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienie SN z dnia 14 listopada 2006 r., III CZP 84/06, niepubl.; postanowienie SN z dnia 19 stycznia 2007 r., III CZP 135/06, niepubl.).

Innymi słowy, tylko takie zagadnienie prawne może być na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia, które dotyczy wykładni przepisów prawa mających bezspornie zastosowanie w ustalonym w wystarczającym zakresie stanie faktycznym sprawy. Wobec powyższego, w razie braku jednoznacznych ustaleń faktycznych zawartych w uzasadnieniu postanowienia sądu drugiej instancji przedstawiającego Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne, uzasadnioną staje się odmowa podjęcia uchwały (por. postanowienie SN z dnia 28 lutego 2006 r., III CZP 3/06, niepubl.; postanowienie SN z dnia 14 września 2006 r., III CZP 61/06, niepubl.). Przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne powinno więc pozostawać w określonym związku merytorycznym i logicznym z rozpoznawaną sprawą, co przejawia się w odpowiednim nawiązaniu do elementów ustalonego już stanu faktycznego, będących materialnoprawną przesłanką zastosowania przepisu, którego dotyczą wątpliwości interpretacyjne Sądu drugiej instancji (por. uzasadnienie uchwały SN z dnia 24 stycznia 2002 r., III CZP 76/01, niepubl.).

Tymczasem w niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny stanowczo przesądził, w sformułowanym w sentencji postanowienia zagadnieniu prawnym, że chodzi o odszkodowanie za szkodę spowodowaną opóźnieniem dostawy, a następnie w uzasadnieniu tego postanowienia równie stanowczo stwierdził, że kwestia czy w ogóle doszło do opóźnienia dostawy jest między stronami sporna, a nadto sporne jest także to, czy opóźnienie występowało w dniu 28 listopada 2006 r. Powołanie się przez Sąd Apelacyjny na przepis art. 20 ust. 1 CMR nie eliminuje istnienia tego sporu, ani nie rozstrzyga niczego w kwestii opóźnienia dostawy, ponieważ wymieniony przepis CMR dotyczy możliwości uznania przesyłki (towaru) za zaginioną, a nie przesądza o opóźnieniu jej dostawy, która stanowi w niniejszej sprawie podstawę faktyczną żądania zapłaty odszkodowania.

Nie można więc podzielić poglądu Sądu Apelacyjnego, że „sporność tej kwestii”, tj. opóźnienia dostawy nie wyłącza potrzeby zadania przedmiotowego pytania prawnego. Obrona przez Sąd odwoławczy tezy, że osoba uprawniona może złożyć zastrzeżenie wskazane w art. 30 ust. 3 CMR także w okresie przed postawieniem towaru do dyspozycji odbiorcy nie przesądza o dopuszczalności przedstawienia pytania prawnego, ponieważ broniona przez ten Sąd teza sformułowana została przy założeniu wystąpienia opóźnienia dostawy („... w razie opóźnienia dostawy ...”), które to założenie wcześniej zostało potraktowane przez ten sam Sąd jako okoliczność sporna.

Ponieważ art. 30 ust. 3 CMR przewiduje jako materialnoprawną przesłankę jego zastosowania opóźnienie dostawy, to dopiero uprzednie stanowcze przesądzenie wystąpienia tej przesłanki jest niezbędne dla oceny możliwości jego zastosowania, a wówczas dopiero aktualizuje się potrzeba dokonania jego poprawnej wykładni. Tymczasem samo odwołanie się przez Sąd Apelacyjny do okresu, który upłynął od chwili przyjęcia towaru przez przewoźnika (ponad 60 dni) nie przesądza jeszcze stanowczo o wystąpieniu opóźnienia dostawy, ponieważ przesądzenie o opóźnieniu terminu dostawy wymaga dokonania przez Sąd oceny z uwzględnieniem wszystkich przesłanek ściśle określonych w art. 19 CMR. Przepis ten jednoznacznie definiuje wystąpienie opóźnienia terminu dostawy dla potrzeb stosowania przepisów CMR, a w uzasadnieniu postanowienia Sądu Apelacyjnego brak jest podstaw do przyjęcia, że przepis ten był przedmiotem analizy tego Sądu.

W tej sytuacji należy uznać, że rozstrzygnięcie przedstawionego zagadnienia prawnego jest co najmniej stanowczo przedwczesne, dlatego Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały (art. 61 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym, Dz. U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.).